

תענית ד. (שורה 14) עד ה. (משנה)

ביאורים

לפי הסוגייה שלנו ישנם מקומות שבהם מתחילים לשאול ולהזכיר בז' מרחשוון. אולם להלכה נפסק שמתחילים להזכיר בשמיני עצרת בכל מקום ומתחילים לבקש בארץ ישראל בז' במרחשוון, ובחו"ל 60 יום אחרי תקופת תשרי.

אלו שאלו שלא כהוגן – והשיבום כהוגן

אליעזר העבד – התנה שמי שתשקוהו תהיה ליצחק (ועשוי היה לפגוש חיגרת או סומא) – ונזדמנה לו רבקה.
שאלו המלך – התנה שמי שיכה את גוליית ינשא לבתו (ועשוי היה להיות עבד או ממזר) – ונזדמן לו דוד.
כנסת ישראל – ביקשה שה' יהיה זמין להם כגשם (ואינו כהוגן כי גשם לא תמיד מצוי) – וה' הבטיח שיהיה זמין כטל. (שנמצא תמיד).
 ביקשה להיות על זרועו וליבו של ה' (ואינו כהוגן כי אינו נראה תמיד) – וה' שם אותה על כפו (שנראת תמיד).

אלו שאלו שלא כהוגן – והשיבום שלא כהוגן

יפתח – התנה שמי שיצא מביתו לקראתו יקריבהו לקרבן (ועשוי היה לצאת חיה טמאה הפסולה לקרבן) – ונזדמנה לו בתן.

ציטוט מהמשנה

אין שואלין את הגשמים אלא סמוך לגשמים.

פירוש א' למשנה:

מזכירים את הגשמים סמוך לגשמים – כדעת ר' יהושע (שמתחילים להזכיר רק מסוף סוכות).

פירוש ב' למשנה:

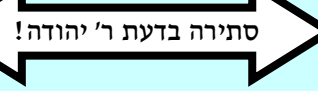
מבקשים את הגשמים סמוך לגשמים – לזה כל התנאים שבמשנתנו מסכימים.

ציטוט מהמשנה (ה.)

עד מתי שואלין גשמים?
ר' יהודה: עד שיעבור הפסח.
ר' מאיר: עד שיעבור ניסן.

ציטוט מהמשנה (ב.)

עד מתי מזכירין גשמים?
ר' יהודה:
 עד שחרית (כולל) של יו"ט ראשון של פסח.

תירוצים לסתירה

נדחה: לא הגיוני שימשיך לבקש אחרי שהפסיק להזכיר [הפוך מהמצב בתחילת החורף!].

רב חסדא: דין הזכרת גשמים שונה מדין בקשת גשמים!

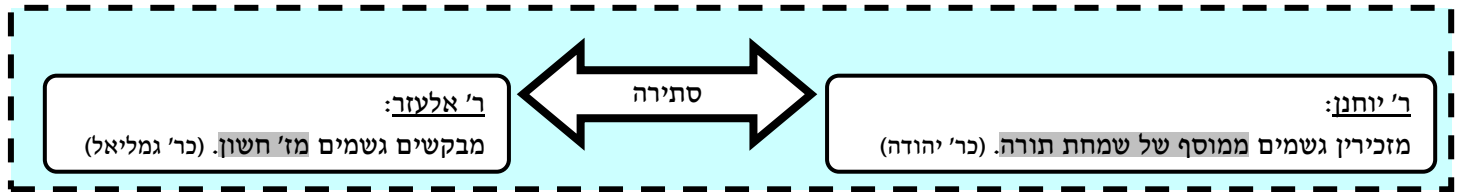
עולא: זו מחלוקת תנאים בדעת ר' יהודה.

נדחה: בתפילת יו"ט אין בכלל בקשת גשמים!

רב יוסף: הכוונה ב-'עד שיעבור הפסח' היא עד שיעבור שליח ציבור של שחרית ביו"ט ראשון של פסח.

נדחה: לא הגיוני שימשיך להזכיר אחרי שהפסיק לבקש!

רבה: הכוונה ב-'עד שיעבור הפסח' היא עד שיעבור זמן שחיטת הפסח (עד מנחה בי"ד ניסן).

תירוצים לסתירה

הקטע מבואר ע"פ פירוש ר"ח ור"ג.

ר' אסי: אין להקשות מאמורא על אמורא!

נדחה: ר' יוחנן אמר במפורש שזמן הזכרת גשמים זהה לחלוטין לזמן בקשת גשמים.

תירוצ נוסף: דין זמן הזכרת גשמים שונה מדין זמן בקשת גשמים!

בבבל (שבתש"י יש שם תבואה בשדה) מתחילים להזכיר ולבקש ב-ז' חשון.

תירוצ נוסף: ר"י מתייחס לא"י לאחר החורבן, ר"א מתייחס לבבל.

בזמן המקדש מתחילים להזכיר ולבקש ב-ז' חשון כדי לא לפגוע בעולי הרגל.

תירוצ נוסף: ר"י מתייחס לא"י לאחר החורבן, ר"א מתייחס לא"י בזמן בית המקדש.

מה עושים עם שני יו"ט של גלויות?

רבא, ר"ש, רב (לאחר שחזר בו), פסיקת הגמ': מזכיר - במוסף של שמיני - וממשיך להזכיר בכל התפילות.

שמואל: מזכיר - במוסף ובמנחה של שמיני. אינו מזכיר - במעריב ושחרית. מזכיר שוב - במוסף של תשיעי.

רב (לפני שחזר בו): מזכיר - במוסף של שמיני. אינו מזכיר - במנחה (של שמיני) מעריב ושחרית. מזכיר שוב - במוסף של תשיעי.

שמואל הקשה על רב: לאחר שהזכיר במוסף של שמיני ספק שביעי יחזור ויפסיק במנחה באותו היום?